

zarekomendувати регіон як інноваційний бізнес-центр України, Вінниця збагачуватиме країну економічними та соціальними ресурсами ті сприятиме загальному розвитку.

Анотація. Работа посвящена анализу особенностей, причин и проблем миграции молодежи города Винница. В рамках исследования автором был проведен мониторинг существующей ситуации по занятости молодежи, расчет финансовых потерь государства, региона и граждан из-за некупаемости инвестиций последних в образование, и, на этой основе, были предложены пути противодействия оттоку молодежи из г. Винница. Методологической основой исследования стали общенаучные методы познания: дедукция, индукция, анализ и синтез, обобщение и специальные методы исследования: историческая ретроспектива, экономико-статистические и математические методы диагностики состояния рынка труда, социологический опрос.

Ключевые слова: миграция, причины эмиграции, рынок труда, STEM-образование, дуальное образование.

Abstract. The work is devoted to the analysis of the peculiarities, causes and problems of youth migration in the city of Vinnytsia. As part of the study, the author monitored the current situation with regard to youth employment, calculated the financial losses of the state, region and citizens due to the lack of investment of the last in education, and on this basis, the ways of counteracting the outflow of youth from Vinnytsia were proposed. The methodological basis of the research was the general scientific methods of cognition: deduction, induction, analysis and synthesis, generalizations, and special methods of research: historical retrospective, economic-statistical and mathematical methods of diagnosing the labor market, sociological survey.

Key words: migration, causes of emigration, labor market, STEM-education, dual education.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Блюк Н. В. Про деякі питання трудової міграції в Україні. *Навчально-науковий інституту права та психології НУ «Львівська політехніка»*. 2016 р.
2. Розподіл постійного населення України за статтю та віком на 1 січня 2018 року. Державна служба статистики України: статистичний збірник. / Відповідальний за випуск М. Б. Тімоніна. Київ, 2018. С. 254.
3. Онлайн калькулятор вибірки. URL : <http://socio-lab.vntu.edu.ua/download/Calculator.html>
4. Статистична інформація. – Головне управління статистики у Вінницькій області. URL : <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html>
5. Статистичні дані ринку праці Вінниці за 2018 рік // сайт пошуку роботи Work.ua. URL : <https://www.work.ua/stat/salary/?region=33&time=year2018>
6. Статистична інформація. – Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Стадний Є. Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи – CEDOS / Аналітичний центр. URL : <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy>
8. Сколько студентов, обучающихся закордоном, намерены вернуться в Украину: данные – Телеграф / Новости Украины и мира. URL : <https://telegraf.com.ua/ukraina/obshhestvo/4673016-skolko-studentov-obuchayushhihsya-v-polshe-namerenyi-vernutsya-v-ukrainu-dannyie.html>

УДК 33.021.8

ФІНАНСУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ

Д. Ю. Вільман, Л. Л. Гевлич

Анотація. У дослідженні проаналізовані особливості фінансування вітчизняної галузі освіти. Значна увага зосереджується на статистичній інформації щодо освітніх видатків у динаміці за ряд років. За результатами дослідження ідентифіковані проблеми, запропоновані напрями їх вирішення.

Ключові слова: фінансування, видатки, освіта, субвенція.

Актуальність. Реформування сфери освіти, що відбувається сьогодні в Україні, можливо тільки за умов відповідного ефективного фінансування галузі за допомогою бюджетних та позабюджетних джерел. Актуальність даної теми полягає у необхідності дослідження впливу факторів на фінансове забезпечення освіти в Україні в умовах динамічної нормативної бази та недосконалої системи планування видатків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню питань фінансування системи освіти приділяли увагу такі науковці: А. Литвинчук, І. Гайдук, М. Куделя, І. Самохін, І. Калько, В. Затуренська, М. Дарманський, І. Каленюк, Н. Шумар, А. Бордо та інші. Але наразі детального дослідження потребують принципи ефективного розподілу фінансових ресурсів.

Мета статті. Метою даної роботи є аналіз стану фінансового забезпечення сфери освіти з точки зору визначення напрямів оптимізації державних витрат.

Виклад основного матеріалу. Однією з основних умов забезпечення якісної освіти є достатнє фінансування. На сьогодні головним джерелом фінансового забезпечення сфери освіти є державне фінансування з безпосередньо державного та місцевих бюджетів, що регламентується відповідною нормативною базою. Конституція України проголошує обов'язковість загальної середньої освіти, держава забезпечує розвиток дошкільної, повної загальної середньої освіти, професійно-технічної освіти, вищої освіти і післядипломної освіти різних форм навчання, зокрема, шляхом надання державних стипендій та пільг учням і студентам. При цьому важливо, щоб надані державою гарантії у сфері освіти були підтверджені відповідним державним фінансуванням.

Сьогодні Україні притаманна архаїчна модель фінансування освіти, пов'язана із обмеженнями запровадження конкурентного середовища на ринку освітніх послуг, що проявляються, зокрема, у такому:

1. Державним фінансуванням забезпечуються лише бюджетні освітні заклади.
2. Обсяг державного фінансування навчальних закладів залежить здебільшого від кількісних показників: кількості слухачів на бюджетній формі навчання, кількісних показників науково-педагогічного складу, статусу закладу освіти.
3. Механізми державного фінансування передбачають державне планування кількості бюджетних місць на здобуття професійної та вищої освіти, а держзамовлення розподіляється почасти за непрозорими принципами [1].

На рис. 1 представлена динаміка витратків зведеного бюджету України на освіту у 2010–2018 рр. Про недофінансування галузі освіти свідчить систематичне порушення нормативної вимоги про забезпечення загальних асигнувань на освіту в розмірі не менше 7% ВВП за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством: у 2017 році були передбачені асигнування в обсязі 6,52% ВВП, у 2018 році – 6,71%, у 2019 році – 6,1% [3], хоча у номінальному вимірі у 2019 році в порівнянні з 2018 витатки державного бюджету на освіту зростуть на 16% – з 95,5 до 110,6 млрд. грн.

Як можна бачити з рис. 2, з усієї системи освіти найбільша частка витратків припадає на загальну середню освіту (у 2018 році порівняно з попередніми роками має найбільше значення), значну частину фінансування також займає вища та дошкільна освіта. При цьому основні витатки спрямовані на освітню субвенцію та займають 65–64% [2].

Рисунок 1. Витатки зведеного бюджету України на освіту у 2010–2018 рр.

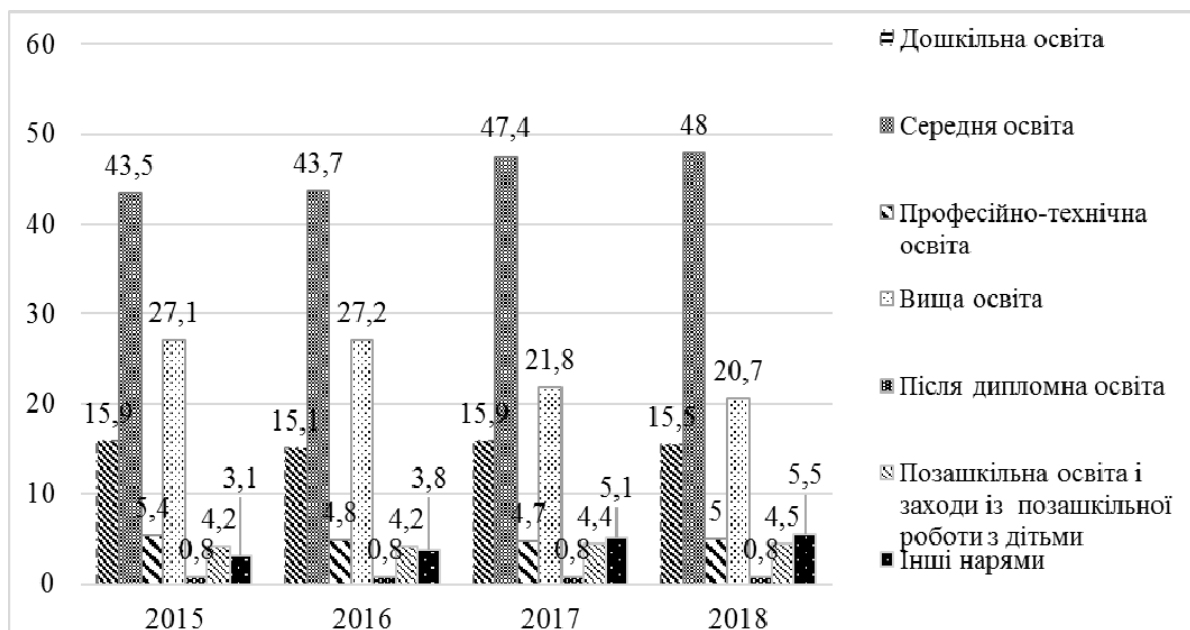

Рисунок 2. Видатки зведеного бюджету України за рівнями освіти у 2014–2018 рр., %

Розподіл обсягу освітньої субвенції між місцевими бюджетами здійснюється на підставі [4]:

- розрахункового показника фінансового нормативу бюджетної забезпеченості;
- контингенту учнів усіх типів закладів загальної середньої освіти станом на 5 вересня року, що передує поточному бюджетному періоду;
- контингенту учнів станом на 1 січня року, що передує плановому бюджетному періоду, та контингенту студентів станом на 1 жовтня року, що передує плановому бюджетному періоду;
- навчального плану;
- заробітної плати вчителя;
- коригуючих коефіцієнтів.

Загальний обсяг видатків місцевих бюджетів, які потребують додаткового фінансового забезпечення потреб загальноосвітніх, дошкільних, позашкільних, професійно-технічних, вищих та інших навчальних закладів і установ, що фінансуються з місцевих бюджетів з урахуванням освітньої субвенції, становив на кінець 2018 року 8,8 млрд. гривень, з них додаткового фінансування потребували [5]:

- середня освіта – 4,2 млрд грн;
- дошкільні навчальні заклади – 897,5 млн грн;
- позашкільна освіта – 176,1 млн грн;
- професійно-технічні заклади освіти – 147,0 млн грн;
- вищі навчальні заклади I–III рівня акредитації – 109,5 млн грн;
- вищі навчальні заклади III–IV рівня акредитації – 117,8 млн грн;
- інші установи і заклади освіти – 257,6 млн грн.

Несприятливим є той факт, що залишки субвенції на рахунках місцевих бюджетів, що не були використані у 2018 році, становлять 4,1 млрд грн (8%), а повністю отриману освітню субвенцію використали 89 місцевих бюджетів (7%). Наслідком подібного є недоотримання заробітної плати працівниками навчальних закладів (сума не отриманої заробітної плати на одного педагогічного працівника становить 9000 грн за рік). На наш погляд, така проблема виникає через не відповідність затвердженого місцевими органами обсягу видатків та освітньої субвенції.

Сьогодні забезпечення грошовими ресурсами галузі освіти є критичним і потребує поліпшення фінансування як закладів і установ освіти, що підпорядковуються міністерствам, так і тих, що підпорядковуються місцевим бюджетам. Особливої фінансової підтримки сьогодні потребують заклади освіти у сільській місцевості, навчання дітей з особливими потребами, оновлення матеріальних баз, упровадження інформаційних технологій, забезпечення сучасних підходів до підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Передача місцевим органам влади повноважень щодо фінансування дасть можливість підвищити доступність до якісної освіти, особливо у віддалених районах, а також оптимізувати рішення щодо розподілу бюджетних коштів. Але разом з цим є небезпека неефективної роботи місцевого самоврядування, особливо у новостворених громадах, а також відсутності коштів на місцях.

Для усунення ідентифікованих проблем пропонується:

- забезпечити фінансування системи освіти відповідно до вимог чинного законодавства в обсязі 7 % ВВП;
- вдосконалити формулу освітньої субвенції для максимального наближення видатків до потреб навчальних закладів.

Висновок. Проведене дослідження дозволило ідентифікувати проблеми фінансування освітньої сфери, зокрема, необґрунтованість затверджених видатків місцевими органами та відсутність досвіду ефективного управління. В якості наряду вирішення проблеми запропоновано новий підхід до розрахунку формули субвенції в залежності від відсотка сільського населення і щільності учнів на квадратний кілометр.

Анотація. В исследовании проанализированы особенности финансирования отечественной отрасли образования. Значительное внимание сосредотачивается на статистической информации относительно образовательных расходов в динамике за ряд лет. По результатам исследования идентифицированы проблемы, предложенные направления их решения.

Ключевые слова: финансирование, расходы, образование, субвенция.

Abstract. The research analyzes the features of financing of the domestic branch of education. Much attention is focused on the statistical information on educational spending in a number of years. According to the results of the research, problems are identified, directions for their solution are proposed.

Key words: financing, expenditures, education, subvention.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Малишко В. В., Макачук І. М., Городніченко Ю. В. Фінансування освіти в Україні. *Економічний вісник університету*. 2018. Вип. 38. С. 132–139.
2. Освіта в Україні: базові індикатори. Інформаційно-статистичний бюлетень результатів діяльності галузі освіти у 2017/2018 н.р. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/1serpkonf-informatsiyiny-byuleten.pdf>.
3. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2018 рік державної казначейської служби України. URL : <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2018-rik>
4. Скільки грошей на освіту в Держбюджеті – 2019. URL : <https://www.pedrada.com.ua/article/2545-sklki-groshey-na-osvtu-v-derjbyudjet-2019>
5. Фінансове забезпечення установ освіти. Профспілка працівників освіти і науки України. URL : <https://pon.org.ua/novyny/6203-fnansove-zabezpechennya-ustanov-osvti-zvernennya-ck-profspilki-do-mon.html>

УДК 336.1

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ БОРГ»

Є. О. Громко, В. І. Матвійчук

Анотація. Співставлено та систематизовано за відповідними групами основні терміни, які характеризують боргові відносини. Запропоновано власні визначення термінів: грошовий борг, зобов'язання, заборгованість, фінансові зобов'язання. Конкретизовано сутність поняття «фінансовий борг» та показано причини його виникнення.

Ключові слова: борг, заборгованість, зобов'язання, фінансовий борг, чистий фінансовий борг.

Для здійснення господарської діяльності будь-яке підприємство потребує наявності певних фінансових ресурсів. У більшості випадків власних грошових коштів суб'єкту господарювання не вистачає і він змушений залучати позикові джерела фінансування. Як наслідок, у підприємства виникають боргові відносини, які з часом можуть перетворитися